

YUNANİSTAN SAĞLIK SEKTÖRÜ BİLGİ NOTU

Yunanistan Sağlık Sektörünün Genel Yapısı

Yunanistan'da sağlık hizmetleri görece yüksek standartlara sahip olmasına rağmen, özellikle ana kara ile çevredeki küçük adalar arasında farklılık göstermektedir. Bunda ülkenin sosyoekonomik yapısının büyük etkisi bulunmaktadır. Yunanistan genelinde ortalama insan ömrü Avrupa ortalamasından daha yüksektir. Yani Yunanistan'da nispeten sağlıklı ve yaşlı bir nüfus mevcuttur.

Yunanistan Sağlık Sistemi

Yunanistan, tüm vatandaşların kaliteli sağlık hizmetlerine ücretsiz ve eşitlikçi erişimini sağlamayı amaçlayan bir Ulusal Sağlık Sistemine (ESY) sahiptir. Sistem, genel olarak birincil, ikincil ve üçüncül hizmet sunumu aşamalarına bölünmüş kamu ve özel sağlık hizmeti sağlayıcılarının bir karışımından oluşmaktadır. ESY çerçevesinde, sağlık kurumları 1'inci derece (sağlık ocakları, özel muayenehaneler, teşhis merkezleri, laboratuvarlar vs.), 2'nci derece (devlet ve özel hastaneler) ve 3'üncü derece (tam donanımlı olan hastaneler) olarak ayrılmaktadır. Öte yandan, ülke genelinde profesyonel hizmet veren ve çağdaş altyapıya sahip az sayıda özel hastane grubu da mevcuttur. Büyük sağlık kuruluşlarının haricinde, ülke genelinde çok sayıda özel tanı merkezleri ile muayenehaneler de bulunmaktadır.

Çoğunlukla devlete ait olan taşradaki sağlık altyapısı oldukça köhne vaziyette olup Atina ve Selanik gibi büyük şehirlerde özel sektörün sağlık tesislerinin yoğunluğu artmakta ve faaliyetleri çeşitlenmektedir. Ülke nüfusunun yaklaşık yarısının Atina ve Selanik havzasında yaşıyor olması, devletin sağlık kuruluşlarının iş yükünün irrasyonel biçimde dağılımına neden olmaktadır. Bunun sonucu olarak örneğin Atina'daki hastanelerde yakın tarihli randevular alınamazken, taşranın birçok ünitesinde büyük boşluklar oluşmaktadır.

Organizasyon ve kurumsal çerçeve bakımından sorunlarını tam manasıyla giderememiş olan Yunanistan'da sağlık sisteminin güçlendirilmesi ve genişletilmesi de dahil olmak üzere kapsamlı sağlık sistemi reformları 2010 yılından bu yana devam etmektedir. Pandemi sürecinde ülkedeki sağlık hizmetlerine erişim ve sunulan hizmetin kalitesi daha fazla sorgulansa da, sektör genel itibarıyla AB ortalamasının üzerinde bir performans sergilemektedir.

Kamusal Sağlık Hizmetleri

Yunanistan'ın sosyal güvenliğini denetleyen kurum Sosyal Sigortalar Kurumu - IKA'dır. Ülkede yabancı uyruklu vatandaşlar ve aileleri, (IKA) katkıda bulunmaları halinde ücretsiz veya düşük maliyetli kamu sağlık hizmetlerinden yararlanabilirler. Yabancı yerleşiklerin Yunanistan'da çalışmaya başlamasıyla birlikte IKA tarafından yürütülen ulusal sağlık sigortasına başvurmaları gerekmekte olup bu kişilere AMKA olarak bilinen sosyal güvenlik numarası verilir. IKA onaylı uygulayıcıların tıbbi bakımı genellikle ücretsizdir, ancak hastaların reçeteli ilaçlar için belli bir ücret (katılım payı) ödemesi gerekmektedir.

AMKA numarası sahibi olmanın getirdiği diğer faydalar arasında ücretsiz laboratuvar hizmetleri, doğum bakımı, tıbbî cihazlar ve acil sağlık hizmetlerine erişim sayılabilir. Diğer AB ülkelerinin vatandaşları da, sahibine genellikle 90 günü aşmayan sınırlı bir süre için kamu sağlığı sigortasından yararlanma hakkı veren Avrupa Sağlık Sigortası Kartına (EHIC) sahip olmaları koşuluyla ücretsiz sağlık yardımlarından yararlanabilirler. Ayrıca, emekli maaşını

kendi ülkesinden alan AB ülkelerinden emekliler de Yunanistan'da yerleşik olmaları halinde devlet sağlık yardımlarından yararlanma hakkına sahiptir. Birleşik Krallık vatandaşları, Brexit sonrası Birleşik Krallık vatandaşları için EHIC'nin yerini alan Küresel Sağlık Sigortası Kartını (GHIC) kullanabilirler.

ESY aracılığıyla sağlanan temel sağlık hizmetlerine kırsal sağlık merkezleri ve ameliyathanelerin yanı sıra kamu hastanelerinin ayakta tedavi bölümleri dahildir. Ülkedeki diğer temel sağlık hizmetleri; sosyal sigorta fonları, yerel yönetimler ve belediyeler tarafından işletilen sağlık merkezleri aracılığıyla sunulmaktadır.

Yunan hastaneleri sundukları hizmet türüne göre genel ve özel olarak sınıflandırılmaktadır. Genel hastaneler, tıbbın çoğu disiplinde oldukça yetkin bölümler ve personeller barındırır. İhtisas hastaneleri genellikle tek bir uzmanlık alanındaki sevk merkezleridir.

Özel Sağlık Hizmetleri

Yunanistan'da özel sağlık sektörü oldukça geniş bir yer kaplamakta olup, bu kapsamda ülkede bir veya daha fazla sigorta fonuyla sözleşmeli özel poliklinikler, özel işletilen muayenehaneler, teşhis merkezleri, laboratuvarlar ve özel hastanelerin ayakta tedavi bölümlerinde çalışan doktorlar sektörde faaliyet göstermektedir. Ülkenin özel sağlık tesisleri kamuya nazaran daha yeni teçhizat ile daha iyi tesislere sahip olup genellikle makroekonomik gidişattan daha az etkilenmektedir. Turizm ülkesi ve dışa açık olması nedeniyle özel hastanelerdeki doktor ve hemşirelerin de İngilizce konuşma ve anlama oranı yüksektir. Ancak özel tesislerde tedaviler İKA kapsamına girmemekte olup görece pahalıdır. Günümüzde pek çok Yunan kamu sağlık planının karşılamadığı tıbbi masrafları karşılamak için özel sağlık sigortası yaptırmaktadır.

Eczaneler ve İlaç Sektörü

Perakende sektörleri arasında en aktif sektörlerden biri olan serbest eczaneler ilaç ve sağlık ürünlerinin dağıtımını ve satışında ülkede temel oynamaktadır. Yunanistan'da, özellikle de büyük şehirlerde bol miktarda eczane mevcuttur. Eczanelerin genellikle stok sorunu bulunmamakla birlikte özel formdaki ilaçlar yalnızca hastanelerden temin edilebilir. Öte yandan, Yunan eczacıların farmakolojik bilgi düzeyleri yüksektir ve birçoğu İngilizce konuşabilmektedir. Bu bağlamda Yunanistan'da eczaneler genellikle hastalıklara karşı iyi bir ilk savunma hattı teşkil ederler. Diğer perakende sektörlerine benzer biçimde eczaneler genellikle sabah 08.00 ile 14.00 ve 17.00 ile 20.00 saatleri arasında açıktır. Ülkede gelişmiş bir nöbetçi eczane sistemi mevcuttur.

Ambulans ve Acil Sağlık Hizmetleri

EKAB olarak bilinen Ulusal Acil Yardım Merkezi'nin ambulans hizmetleri büyük şehirlerde yaygın olarak mevcuttur ve bunların ilk müdahale süreleri genellikle yeterlidir; ancak acil yardım hizmetlerine erişim bazı adalarda ve kırsal alanlarda sınırlıdır. Bu durumda özel ambulanslar, EKAB helikopterleri ve taksiler acil durumlar için diğer seçenekler olarak öne çıkmaktadır.

Yabancılar acil durumlarda 166'yı arayabilir. Operatörler İngilizce konuşamayabilir; bu durumda yabancılar, İngilizce konuşan bir operatör için genel Avrupa acil durum numarası 112'yi arayabilir.

Yunanistan'da Sağlık Hizmetlerinin Finansmanı

Yunanistan'da kişi başına sağlık harcaması 1.603 avro ile AB ortalamasının oldukça altındadır. Bu, 2019'da AB'deki %9,9'a kıyasla GSYİH'nın %7,8'ine denk gelmektedir. 2009-2017 yılları arasında ülkede yaşanan ekonomik kriz sonrasında kişi başına yapılan sağlık harcaması bakımından AB ile Yunanistan arasındaki fark açılmıştır. Yunanistan'ın sağlık harcamalarının %60'ına yakını kamu kaynaklarından gelirken, %35'i hanehalklarının gelirlerinden karşılanmaktadır. Hanehalklarının harici ödemelerini çoğunlukla ilaçlar için ek ödemeler ve sosyal sigorta kapsamı dışında hizmetler için gerçekleştirilen ödemeler oluşturmaktadır.

Yunanistan'da tıbbi ihtiyaçların karşılanması konusunda gelir grupları arasında AB ortalamasının açık arayla çok üzerinde bir dengesizlik ve adaletsizlik bulunmaktadır. 2016'dan beri vatandaşlarla sağlık hizmetlerine eşit düzeyde erişimlerinin önü açılmış olmakla birlikte, mülteciler ve sığınmacılar halen bazı temel sağlık hizmetlerine erişimde zorluklarla karşılaşabilmektedir. 2019 yılında yapılan bir araştırmaya göre Yunanistan AB ülkeleri arasında maliyetler, seyahat mesafeleri veya bekleme süreleri nedeniyle karşılanmayan tıbbi bakım ihtiyaçlarının en yüksek olduğu ikinci ülke konumunda idi.

Yunanistan'da yatılı veya ayakta bakım hizmetleri ile ilaç ve (tedavi edici cihazlar hariç) tıbbi malzemeler bakımından toplam sağlık harcamalarında kamu harcamalarının oranı AB ortalamasının gerisindedir. AB, OECD ve ELSTAT yapılan araştırmalarda Yunanistan'ın sağlık bütçesinin son yıllarda AB'deki trendin aksi yönde daralma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Buna göre AB'de kamunun sağlık harcamalarının payı %11 civarında olup bu oran Yunanistan'dan yaklaşık %2 daha yüksektir. Diğer yandan, sağlık sisteminin finansmanına yönelik, kamunun vergi gelirleri üzerinden türetilen harcamalar bakımından ise Yunanistan, AB ortalaması olan %9'dan 3 puan geridedir. Ülkede ilaç ve yatılı hasta bakım ödemeleri, cepten yapılan sağlık harcamaların temel itici güçleridir. Hanehalklarının ilaçlara erişimini tesis etmeye yönelik olarak, Yunan hükümetinin kendi başına veya (Valetta İttifakı gibi) AB ülkeleriyle birlikte hayata geçirmekte olduğu bir dizi politika ve strateji bulunmaktadır. Diğer taraftan, devlet tarafından sunulan sosyal sigorta dış hastalıklarının tedavisini neredeyse tamamıyla kapsam dışı bırakmakta olduğundan dış tedavileri de hanehalkları tarafından karşılanmaktadır.

Yunanistan'da tıbbi masraflar için cepten harcamalara olan yoğun bağımlılığın ortadan kaldırılamamasının etkisiyle; hanehalklarının temel geçim ihtiyaçları (gıda, barınma ve kamu hizmetleri hariç) için ayırdığı bütçenin %40'ını aşan miktarda yapılan *yıkıcı sağlık harcamaları* Yunanistan'da halen yüksek düzeydedir. Bunun bir sebebi de günümüzde halen yaygın bir teamül olarak sağlık profesyonellerine yapılan gayri resmî ödemelerdir. Avrupa Komisyonunun 2020 yılında tamamladığı bir soruşturmada toplumun %81'inin bu usulsüz durumdan haberdar olduğu ifade edilmektedir. Eurobarometer'in yaptığı bir araştırmaya göre ülkede gayri resmi ödeme yapanların oranı %14 olup, bu tür ödemelerin hâlihazırda hanehalkları tarafından cepten yapılan ödemelerin yaklaşık dörtte birini oluşturduğu tahmin edilmektedir. Bu durum, sağlık hizmetlerine erişimde adaleti ve mali sistemi bozmaktadır.

Yunanistan'ın Sağlık Sektörü Stratejileri

Covid-19 pandemisi, Yunanistan'da sağlık sektörünün fotoğrafını çekmiş ve AB fonları desteğiyle geliştirilmesi gereken alanlarda kaynak oluşturulmasına yönelik planların hayata geçirilmesini teşvik etmiştir. Stratejik yatırımlardan yararlanacak temel alanlar arasında birinci basamak sağlık hizmetleri ve hastane altyapısı, önleyici ve sağlığı geliştirme programları ve sağlık hizmetlerinin dijital dönüşümü yer almaktadır. 2021-2027 yıllarını kapsayan

“Yunanistan 2.0 - Ulusal İyileşme ve Dayanıklılık Planı” uyarınca sağlık sektörü yatırımları için son olarak 1,5 milyar avroluk bir bütçe ayırmıştır. Bu bağlamda, fiziksel altyapı yatırımlarının yanı sıra dijital sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi de hükümetin gündeminin üst sıralarında yer almaktadır. Bu anlamda, Dijital Yönetişim Bakanlığı münhasır ve müşterek yetkili kurum olarak öne çıkmaktadır. Söz konusu 1,5 milyar avroluk bütçe içerisinde pratisyen hekimlerin artırılması, sağlık kuruluşları için altyapı yatırımları, sağlık hizmetlerinin dijital dönüşümü, ulusal tarama programları, palyatif bakım hizmetleri ve halk sağlığının geliştirilmesi stratejileri için finansman kalemleri yer almaktadır.

Yunanistan sağlık hizmetlerinin sunumunda son yıllarda artan bir performans sergilemektedir. Ülkede sağlık hizmet sunucularının yetiştirilmesi konusunda görece iyi bir eğitim verilmektedir. Son dönemde hayata geçirilen ulusal kalkınma planlarında -tütün ve uyuşturucu bağımlılığı ve alkolizmle mücadele haricinde- hastalıkları önleme ve toplum sağlığının teşviki ve geliştirilmesine geniş yer ayrılmaktadır. Özellikle Ulusal Halk Sağlığı Eylem Planı 2021-25'in kabul edilmesiyle halk sağlığı konusunda bütüncül ve kapsamlı bir bakış açısı geliştirilmiştir. Bu Eylem Planı ile nüfusun davranışsal, sosyal ve çevresel sağlık risk faktörlerinin haritalandırılması, kanser gibi hastalıklara yönelik ulusal eylem planlarının uygulanması yoluyla yüksek ölüm riskli hastalıklarla mücadele, ayrıca özellikle savunmasız grupların sağlığının korunması ve iyileştirilmesi gibi başlıklarda politika ve stratejiler belirlenmiştir. Bunlara bağlı olarak ülkede önlenemez ve tedavi edilebilir nedenlerden kaynaklanan ölüm oranları azalmaya devam etmektedir. Diğer yandan, toplumun görece bilinçli ve yüksek insani gelişmişlik seviyesinde bulunmasının bir sonucu olarak, Yunanistan'da rahim ağzı ve meme kanseri gibi tarama faaliyetlerine katılım oranı -ulusal programların eksikliğine rağmen- OECD ortalamasından nispeten yüksek seyretmektedir.

İlaç Endüstrisi (Ar-Ge & üretim) stratejiktir. Farmakoloji ve sağlık teknolojileri alanında özellikle Selanik çevresinde yabancı yatırımlar son yıllarda yoğunlaşmakta ve bu şehir bölgesel bir bağlantı noktası haline gelmektedir.

Yunanistan'ın Sağlık Hizmet Sunucularının Kapasitesi

Kamu sağlık sektöründe verilen ücretlerin düşük olması nedeniyle özellikle ekonomik kriz döneminde ciddi bir sağlıkçı göçü yaşanmıştır. Emekliler ve ülkeden göçenler dâhil edildiğinde ülkede bin kişiye 6,2 doktor düşmekte olup Yunanistan bu alanda OECD ülkeleri arasında en iyi konumdadır. Fakat emekliler ve ülkeden göçenler çıkarıldığında, aktif işgücünde yalnızca 24 bin doktor mevcuttur. Yalnızca hastanelere bakıldığında Yunanistan'da bin kişiye 3,4 hemşire düşmekte olup bu oran Yunanistan'ı OECD ülkeleri arasında sonlara yerleştirmektedir. Reel olarak ülkede 50 bin hemşire ve yardımcı hemşire, 8 bin paramedik (acil tıp teknikeri) mevcuttur. Bu çerçevede ülkede doktor sayısının mevcut ihtiyacı karşıladığı fakat yardımcı sağlık personeli konusunda yetersizlik çekildiği görülmektedir. Sağlık alt sektörlerinde kimi zaman yurtdışından nitelikli personel alımı yapılabilmekte olup bu konuda şirketlerce duyuruya çıkılmaktadır.

Yunanistan'da 100 bin kişiye 2,6 adet hastane düşmekte olup bu oran Güneydoğu Avrupa ortalaması olan 2,2'den daha yüksektir. Bu çerçevede, ülke çapında Atina, Selanik, Patra, Kandiye (Iraklio), Yanya (Ioannina), Larissa ve Dedeğaç'ta (Aleksandrupoli) olmak üzere toplamda 7 tıp fakültesi bulunmakta olup; 4'ü hastane ve 139'u klinik olmak üzere toplamda 267 sağlık tesisinin 143'ü özel sektöre aittir. Son dönemde ülkede sağlık hizmetlerinde de özel hastanelerin sayısı artmıştır; fakat zincirleşme yaygın değildir. Diğer yandan, ülkede çok sayıda görüntüleme ve teşhis laboratuvarı bulunmaktadır. Bu merkezler

çoğunlukla plastik cerrahi, oftalmoloji (göz), beslenme ve diyetetik, tüp bebek, genetik tedavi, fizik tedavi-rehabilitasyon, hematoloji ve diyaliz alanlarında faaliyet göstermektedir.

Dünya Bankasından edinilen bilgilere göre Yunanistan'da genel bütçe içerisindeki toplam sağlık harcamalarının 2020-2026 yılları arasında lineer biçimde artması ve yaklaşık 16 milyar dolardan 20,3 milyar dolara yükselmesi; yine aynı dönemde kişi başına düşen sağlık harcamalarının ise 1.530 dolardan 2.014 dolara yükselmesi öngörülmektedir.

Ülkede özel sağlık harcamaları %40,2 oranıyla Güneydoğu Avrupa ülkelerinden (%33,3) daha yüksek seyretmekte olup yaklaşık yirmi kişiden birinin özel sağlık sigortası poliçesi mevcuttur.

Ülkede yabancı uyruklu sağlık personeli çalışabilmekte olup bu kişilerin çoğunluğu GKRY, AB, ABD ve Kanada kökenlidir. Yabancı sağlık personelinin Yunanistan'da çalışabilmesi için bu kişilerin iyi derecede Yunanca bilgisinin olduğunun kanıtlanması ve diploma tanınırlığının sağlanması, ardından bölge valiliklerine bağlı kamu sağlığı birimine çalışma izni için müracaat edilmesi gerekmektedir.

Yunanistan'ın Sağlık Hizmetleri Mevzuatı ve Sosyal Güvenlik Sistemi

AB'nin 2011/24/EU sayılı Hastaların Sınır-ötesi Tedavi Hakkı Direktifi uyarınca Yunanistan diğer AB ülkelerinin devlet hastanelerinde gerçekleştirilen tedavi masraflarını ödemektedir. Bir Yunan vatandaşı sosyal güvenlik numarasıyla AB'deki bir devlet hastanesine başvurduğunda, ilgili ülke devlet hastanesi elektronik sistem üzerinden Yunan Sosyal Güvenliği ile temasa geçmektedir. Diğer yandan, planlanmış ve plansız yurtdışı tedavi sistemi diye ayrılan iki türde yurtdışında tedavi imkânı bulunmaktadır. Hastalar çoğunlukla teşhise dair ikinci bir görüş almak üzere yurtdışına çıkmaktadırlar. Yurt dışında tedavi için özellikle, Birleşik Krallık, ABD ve Almanya gibi ülkeler tercih edilmektedir.

Kişi başına düşen doktor ve yatak sayısı bakımından iyi durumda olmakla birlikte Yunanistan'ın finansman ve tesisler bağlamında AB ortalamasının gerisinde kalması nedeniyle sağlık hizmetlerinde yeterince ileri olmadığı görülmektedir. Nitekim ekonomik kriz sürecinde tıbbi malzeme eksikliği ve sağlık hizmeti aksaklıkları hat safhaya çıkmış olup halen altyapı eksiklikleri devam etmektedir.

Yunanistan'da Sağlık hizmetlerinin sunumunda uluslararası akreditasyonu sağlayan ISO, JCI OHSAS 18001 vb. sertifikasyonlar mevcuttur. Bu alanda Yunan Akreditasyon Kurumu (ESYD) yetkili kurumdur. Ayrıca, Yunanistan ile Türkiye arasında sağlık alanında birçok ikili işbirliği anlaşması ve protokol mevcuttur.

Yunanistan'da sosyal güvenlik sigortası kapsamı dışında kalan birçok tedavi ve bakım hizmeti için Yunan sigorta şirketleri ile ülkemiz sağlık kuruluşları arasında anlaşma görüşmeleri yapılmasının önü açıktır. Diğer yandan, ülkemizin Yunanistan ile arasında ikili sosyal güvenlik anlaşması mevcut olmaması da bir başka eksiklik olarak göze çarpmaktadır.

Esenlik (Wellness) Turizmi

Jeotermal kaynaklar bakımından zengin bir ülke olan Yunanistan'da 2023 yılı itibarıyla sadece 15'i işletme sertifikasına sahip olan, 82'si kaplıca olarak tanınan 750 işletme vardır. Ekonominin genelinde olduğu gibi bu alanda da zincirleşme zayıftır ve KOBİ'ler ön plandadır. Tedavi değerlerinin kanıtlanması ve sertifikasyon dahil olmak üzere bu alanda ciddi bir altyapı

yatırımına ihtiyaç duyulmakta olup sektör kuruluşları **KÖİ modeli** ile işbirliği konusunda hükümete baskı yapmaktadır. Hükümetin sağlık ile turizm sektörlerini birbirine bağlamak üzere son dönemde bir takım mevzuat çalışmalarına yoğunlaştığı bilinmektedir.

Atina Tabipler Birliğinin yaptığı bir araştırma; erişilebilirlik, maliyet ve yerel idarelerin desteği koşuluyla sağlık turizminin gelişeceğinin altını çizmektedir. **Bu alanda Yunanistan'ın Ortadoğu ve Avrupa pazarlarına odaklandığı görülmektedir.**

Yunanistan'da sağlık hizmetleri ile ilişkili önemli kuruluşların bilgileri aşağıdaki gibidir:

Yunanistan Sağlık Bakanlığı

<https://www.moh.gov.gr/>

Yunanistan Ulusal Sağlık Hizmetleri Örgütü (EOPYY)

<https://www.eopyy.gov.gr/>

Ulusal Temas Noktası (National Contact Point)

<https://eu-healthcare.eopyy.gov.gr/en/>

Yunanistan Tabipler Birliği

www.pis.gr

Adres: Ploutarhou 3, 10675 Atina

Tel: 0030 210 7258660-2, 0030 210 7295031-2

e-posta: pisinfo@pis.gr ,

Uluslararası İlişkiler Dairesi: pisinter@pis.gr , pisinter1@pis.gr

Atina Tabipler Birliği

www.isathens.gr

Adres: Sevastoupoleos 113, 11526, Atina

Tel: 0030 210 3816404, 0030 210 3839770, 0030 210 3304008

e-posta: isathens@isathens.gr